Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001047

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-04-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Письменний Сергій Олександрович

2. Serhii O. Pysmennyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія

Дата захисту: 16-04-2026

Спеціальність за освітою: Психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12140

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.21.51

Тема дисертації:

1. Психологічні особливості трансформації подружніх стосунків під впливом воєнних подій

2. Psychological features of marital relationship transformation under the influence of war events

Реферат/анотація:

1. Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну кардинально змінило світогляд мільйонів українців, спричинивши глибоку трансформацію всіх сфер їхнього суспільного та приватного життя. Воєнні події стали потужним стресогенним чинником, що впливає не лише на психічне здоров'я окремої особистості, але й на найінтимнішу сферу людських взаємин – подружні стосунки. Сім'я, яка традиційно розглядається як простір безпеки, стабільності та емоційної підтримки, в умовах війни опинилася під впливом низки деструктивних факторів: вимушене розлучення через мобілізацію або евакуацію, втрата відчуття захищеності, хронічний стрес, страх за життя близьких, матеріальні труднощі, переживання травматичного досвіду. Сучасна психологічна наука має значний доробок у дослідженні подружніх стосунків: психологічний аналіз розлучень представлено в працях Л. Сердюк, причини невротичного кохання досліджували З. Фрейд та К. Хорні, вплив батьківської сім'ї на шлюбні стосунки розкрито Е. Берном,

специфіку інтимних міжособистісних стосунків та феномен кохання аналізували А. Маслоу, Е. Фромм, Р. Мей, трикутну теорію кохання розробив Р. Стернберг. Однак проблема трансформації подружніх стосунків саме під впливом воєнних подій залишається недостатньо розробленою в українській психологічній науці. Наявні дослідження, проведені в інших країнах, що потерпали від збройних конфліктів, показують: щонайменше кожна п'ята людина матиме негативні наслідки для психічного здоров'я, однак специфіка українського контексту, ментальності та актуальної воєнної ситуації потребує окремого вивчення. Особливої гостроти проблемі додає той факт, що в умовах війни подружжя стикаються з унікальними викликами: стосунки на відстані, втрата відчуття безпеки, страх за життя, різні погляди на ситуацію, зневіра, апатія . Відчуття безсилля і неспроможність контролювати власне життя нерідко призводить у партнерів до претензій одне до одного та конфліктів, які неминуче шкодять стосункам. Передумовою непорозумінь здебільшого є переживання, які заважають подружжю впоратися зі своїми емоціями та страхами. Водночас війна може стати й каталізатором позитивних змін – поглиблення взаєморозуміння, усвідомлення цінності партнера, зміцнення родинних зв'язків. Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження зумовлена: по- перше, потребою суспільства в науково-обґрунтованих підходах до збереження та підтримки інституту сім'ї в екстремальних умовах; по-друге, необхідністю виявлення специфіки трансформаційних процесів у подружніх стосунках під впливом воєнних подій; по-третє, потребою практичних психологів у дієвих методиках діагностики та корекції подружніх стосунків, які зазнали впливу воєнного стресу. Виявлені суперечності між нагальною потребою психологічної допомоги подружнім парам та недостатньою теоретико-методологічною розробленістю проблеми, між накопиченим досвідом зарубіжних досліджень та необхідністю його адаптації до українських реалій визначили вибір теми дисертаційного дослідження. У першому розділі нами було здійснено теоретичний аналізлітератури з проблеми психологічних особливостей трансформації подружніх стосунків під впливом воєних подій. Відповідно до цього проаналізовано наукові підходивідомихвчених, які заклали основирозумінняфеномена «подружні стосунки»: психоаналітичний підхід (З. Фрейд, К Хорні, Е. Берн), в якому акцентувалася увага на вплив несвідомих процесів та дитячого досвіду на вибір партнера і характер стосунків; гуманістичний підхід (А. Маслоу, К. Роджерс), в якому розглядалися подружні стосунки як простір самоактуалізації та особистісного зростання; теорія кохання Е. Фромма, який розумів любов як мистецтво, що потребує знань і зусиль; екзистенційний підхід (Р. Мей, В. Франкл), в якому аналізувалися стосунки через призму пошуку смислів та відповідальності; трикутна теорія кохання Р. Стернберга, в якій було виокремлено три компоненти любові: інтимність, пристрасть, відданість. Висвітлено внесок українських дослідників (Ж. Вірна, Ю. Кашпур, М. Мушкевич, В. Поліщук, А. Руденок, Л. Сердюк, О. Столярчук, Р. Федоренко, Х. Цьомик та ін.) у розробку проблематики подружніх стосунків. Розкрито сутнісні характеристики подружніх стосунків як особливого виду міжособистісної взаємодії, що поєднує емоційну близькість, правові зобов'язання, спільне господарювання, сексуальні стосунки та взаємну відповідальність. У першому розділі також було нами проаналізовано структуру, динаміку, етапи розвитку подружніх стосунків та визначено основні компоненти подружніх взаємин: емоційний (почуття, переживання, задоволеність стосунками), когнітивний (уявлення про шлюб, очікування, розуміння партнера), поведінковий (способи взаємодії, комунікація, розв'язання конфліктів), ціннісно-смисловий (спільні цінності, цілі, життєві орієнтири). Визначено кризові періоди в розвитку сім'ї та психологічні особливості нормативних трансформацій подружніх стосунків.

2. The full-scale invasion of Russian troops into Ukraine radically changed the worldview of millions of Ukrainians, causing a profound transformation of all spheres of their public and private life. Military events have become a powerful stress factor that affects not only the mental health of an individual, but also the most intimate sphere of human relationships – marital relations. The family, traditionally considered a space of security, stability and emotional support, in wartime conditions found itself under the influence of a number of destructive factors: forced divorce due to mobilization or evacuation, loss of a sense of security, chronic stress, fear for the lives of loved ones, material difficulties, and traumatic experiences. Modern psychological science has made significant contributions to the study of marital relationships: the psychological analysis of divorce is presented in the works of L. Serdyuk, the causes of neurotic love were studied by Z. Freud and K. Horney, the influence of the parental

family on marital relationships was revealed by E. Berne, the specifics of intimate interpersonal relationships and the phenomenon of love were analyzed by A. Maslow, E. Fromm, R. May, and the triangular theory of love was developed by R. Sternberg. However, the problem of the transformation of marital relationships precisely under the influence of war events remains insufficiently developed in Ukrainian psychological science. Available studies conducted in other countries that have suffered from armed conflicts show that at least one in five people will have negative consequences for mental health, but the specifics of the Ukrainian context, mentality, and current war situation require separate study. The fact that in wartime, spouses face unique challenges adds particular urgency to the problem: long-distance relationships, loss of a sense of security, fear for their lives, different views on the situation, despair, apathy. The feeling of powerlessness and inability to control one's own life often leads partners to complaints about each other and conflicts that inevitably harm relationships. The prerequisite for misunderstandings is mostly experiences that prevent spouses from coping with their emotions and fears. At the same time, war can also become a catalyst for positive changes - deepening mutual understanding, awareness of the value of a partner, strengthening family ties. Thus, the relevance of the dissertation research is due to: first, the need of society for scientifically based approaches to preserving and supporting the institution of the family in extreme conditions; second, the need to identify the specifics of transformation processes in marital relations under the influence of military events; third, the need for practical psychologists for effective methods of diagnosing and correcting marital relations that have been affected by military stress. The identified contradictions between the urgent need for psychological assistance to married couples and the insufficient theoretical and methodological development of the problem, between the accumulated experience of foreign research and the need for its adaptation to Ukrainian realities determined the choice of the topic of the dissertation research. In the first section, we conducted a theoretical analysis of the literature on the problem of psychological features of the transformation of marital relations under the influence of military events. Accordingly, we analyzed the scientific approaches of famous scientists who laid the foundations for understanding the phenomenon of “marital relations”: the psychoanalytic approach (S. Freud, K. Horney, E. Berne), which focused on the influence of unconscious processes and childhood experience on the choice of a partner and the nature of relationships; the humanistic approach (A. Maslow, K. Rogers), which considered marital relations as a space for self-actualization and personal growth; the theory of love of E. Fromm, who understood love as an art that requires knowledge and effort; the existential approach (R. May, V. Frankl), which analyzed relationships through the prism of the search for meaning and responsibility; the triangular theory of love of R. Sternberg, which identified three components of love: intimacy, passion, and devotion. The contribution of Ukrainian researchers (Zh. Virna, Yu. Kashpur, M. Mushkevych, V. Polishchuk, A. Rudenok, L. Serdyuk, O. Stolyarchuk, R. Fedorenko, Kh. Tsemyk, etc.) to the development of the issues of marital relations is highlighted.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Кашпур Ю., Цьомик Х., Письменний С. Роль саногенного мислення у подоланні сім’єю кризових ситуацій // Перспективи та інновації науки (серія «Психологія»). 2025. № 2(48). С. 1437–1454. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-2(48)-1437-1454.
- 2. Письменний С. О. Рівень емоційної зрілості як детермінанта психологічної близькості подружньої пари під час війни // Габітус. 2024. Вип. 58. С. 178–183. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-

5208.2024.58.29

- 3. Письменний С. О. Вплив війни на сексуальне життя подружніх пар // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. 2024. Т. 35(74). № 5. С. 88–94. DOI: https://doi.org/10.32782/2709-3093/2024.5/14.
- 4. Письменний С. О. Психологічні особливості членів подружжя в умовах воєнних дій, де чоловік повернувся з фронту // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2024. Вип. 2. С. 108–112. DOI: https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.2.21.
- 5. Письменний С. О. Роль сім'ї у психологічному відновленні ветеранів війни // Vědaaperspektivy. 2025. № 9(52). С. 129–140. DOI: https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-9(52)-129-140.
- 6. ПисьменнийС. О.Чинникизадоволеностішлюбомвумовахвійни // Current challenges of science and education : Proceedings of the IX International Scientific and Practical Conference (Berlin, May 6–8, 2024). 2024. P. 331–336.https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/05/CURRENTCHALLENGES- OF-SCIENCE-AND-EDUCATION-6-8.05.24.pdf
- 7. Письменний С. О.Відчуття безпеки між подружніми партнерами під час війни // Сучасніаспектимодернізаціїнауки: стан, проблеми, тенденціїрозвитку : матеріалиXLIIIМіжнародноїнауково-практичноїконференції (Мілан, Італія, 7 березня 2024 р., дистанційно). 2024. С. 189–192. URL: http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-42.pdf
- Письменний С. О.Адаптація до нового сімейного укладу після повернення партнера з війни // Science and Technology: Challenges, Prospects and Innovations : матеріали VI Міжнародноїнауково-практичноїконференції (Осака, Японія, 29–31 січня 2025 р.). 2025. С. 308–312. ISBN 978-4-9783419-4-5.https://sci-conf.com.ua/wpcontent/ uploads/2025/01/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-CHALLENGESPROSPECTS- AND-INNOVATIONS-29-31.01.25.pdf
- 9. Письменний С. О.Війна і розрив родинних зв'язків. Як подолати відчуження // Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : збірник матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 14 листоп. 2024 р.) / відп. ред. Н. О. Шуляк, М. О. Зінченко. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. С. 567–570. [Електронне видання на CD-ROM]. https://ra.vnu.edu.ua/rada-molodyhvchenyh/ konferentsiya-molodyh-vchenyh/
- 10. Письменний С. О.Вплив психологічних травм партнерів на подружні стосунки, викликаних війною // Соціально-психологічна реабілітація ветеранів : збірник матеріалів науково-практичної конференції (в межах Форуму з підтримки 27 ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність») (м. Рівне, 27–28 лютого 2025 р.) / упоряд.: проф. Р. Павелків, проф. Н. Корчакова, проф. В. Безлюдна. Рівне : РДГУ, 2025. С. 93–94. https://www.rshu.edu.ua/images/nauka/04_mmtvnpk/sprv_27022025_mnpk.pdf
- 11. Письменний С. О., Кашпур Ю. М. Психологічні механізми подолання травматичного досвіду війни в сімейному середовищі // Перспективи розвитку сучасної психології : збірник наукових праць Всеукраїнської науково- практичної конференції молодих вчених. Переяслав: Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2025. Вип. 16. С. 275–278.УДК 159.98:316.362.
- 12. Письменний С. О. Трансформація сімейних очікувань в умовах переживання воєнних подій // Розвиток національної свідомості та національної ідентичності особистості у воєнний та повоєнний періоди : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 29–30 листопада 2023 р.). 2023. https://www.rshu.edu.ua/images/nauka/04_mmtvnpk/rns_2023p.pdf
- 13. Кашпур Ю., Письменний С. Психологічні особливості трансформації подружніх стосунків під впливом воєнних подій // Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи : збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Україна, Житомир, 25 квітня 2023 р.). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. http://eprints.zu.edu.ua/36845/7/...pdf
- 14. Письменний С. О., Кашпур Ю. М.Війна як виклик і можливість для подружньої єдності та зміцнення поваги // Освіта XXI сторіччя: аксіологічний вимір : збірник наукових праць Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (23 травня 2025 р.) / КЗ «Нікопольський фаховий

педагогічний коледж» ДОР. — Нікополь : Нікопольський фаховий педагогічний коледж, 2025.https://kdpu.edu.ua/pochatkovoi-osvity/naukova-robota/naukova-robota28 studentiv/30599-iv-vseukrainska-studentska-naukovo-praktychna-konferentsiia-osvitakhkhi- stolittia-aksiolohichnyi-vymir.html

- 15. Кашпур Ю. М., Письменний С. О.Втрата близькості у подружніх стосунках та збільшення кількості розлучень під час воєнних подій // Освіта і наука – 2023 : збірникнауковихпрацьучасниківзвітно-науковоїконференціїстудентівтааспірантівфакультетупсихологіїУкраїнськогодерж авногоуніверситетуіменіМихайлаДрагоманова (м. Київ, 3–7 квітня 2023 р.) [Електронне видання] / ред. кол.: Л. М. Вольнова. Київ, 2023. С. 118–119.URL: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/40370

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кашпур Юрій Михайлович

2. Yurii M. Kashpur

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0259-1137

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=5mTT0xIAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котлова Людмила Олександрівна

2. Liudmyla O. Kotlova

Кваліфікація: к.психол.н., доц., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2994-6724

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=AtbwongAAAAJ&hl=uk

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Руденок Алла Іванівна
2. Alla I. Rudenok

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1197-0646

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=1ft5BkYAAAAJ&hl=ru; https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAE-6502-2021

Повне найменування юридичної особи: Хмельницький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02071234

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Хмельницький, Хмельницький р-н., 29016, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мушкевич Мирослава Іванівна
2. Myroslava Mushkevich

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3268-5767

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, Київ, 03056, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попелюшко Роман Павлович

2. Roman P. Popelushko

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1227-1292

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=kqDgqvIAAAAJ; https://www.webofscience.com/wos/author/record/IQU-5982-2023; https://www.researchgate.net/profile/Roman-Popeliushko?ev=hdr_xprf

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Волошина Валентина Віталіївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Волошина Валентина Віталіївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Кліваденко Наталія Іванівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна